

11.5.2021

VN/4970/2021
VN/4970/2021-MMM-2

Maanmittauslaitos

Viite: Talousarvioasetus (254/2004) 66 i §

Maa- ja metsätalousministeriön kannanotto Maanmittauslaitoksen vuoden 2020 tilinpäätökseen

Yleistä

Ministeriön kannanotto Maanmittauslaitoksen (MML) toiminnasta perustuu MML:n vuoden 2020 tilinpäätösasiakirjaan, Valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) laatimaan tilintarkastuskertomukseen vuodelta 2020 sekä laitoksen toiminnasta saatuun muuhun informaatioon. Maa- ja metsätalousministeriö (MMM) esittää kannanottonaan viitekohdassa mainitun asetuksen perusteella MML:n vuoden 2020 tilinpäätökseen seuraavaa.

Covid-19 -epidemia vaikutti merkittävästi myös Maanmittauslaitoksen toimintaan vuonna 2020. Tavoitteiden saavuttamista laajan etätyöskentelysuosituksen aikana mahdollistivat muun muassa MML:n henkilöstön pitkä kokemus monipaikkaisesta työskentelystä, monipaikkaista työtä tukevat tekniset ratkaisut ja töiden uudelleen järjestelyt. Maanmittauslaitoksen asiakaspalvelussa otettiin epidemian aikana käyttöön ajanvaraukseen perustuva toimintamalli, mikä osoittautui onnistuneeksi ratkaisuksi. Asioinnissa tapahtui merkittävä siirtymä fyysisestä asioinnista puhelinpalveluun ja sähköisten palveluiden käyttöön. Nopealla aikataululla säädetyt kiinteistönuodostamislain määräaikaisten säädökset mahdollistivat perus- ja arviointitoimitusten tekemisen erityisjärjestelyin, kun toimituskokouksia voitiin pitää myös etäyhteydellä.

1. Arvio tuloksellisuuden kehityksestä ja asetettujen tavoitteiden toteutumisesta

a) Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tuki

Maanmittauslaitoksen toiminnan vaikuttavuus perustuu laitoksen ylläpitämien valtakunnallisten tietovarantojen ja rekisterien (kiinteistöt, asunto-osakkeet ja peruspaikkatiedot) kattavuuteen, ajantasaisuuteen, riittävään laatuun, tekniseen yhteiskäyttöisyyteen sekä toimiviin perustason sähköisiin tietopalveluihin ja hyvään tietoturvaan. Nämä luovat edellytykset omaisuudensuojalle, toimiville asunto- ja kiinteistömarkkinoille, luotettavalle vakuusjärjestelmälle, kansalliselle paikantamiselle ja peruspaikkatietojen hyödyntämiselle sekä tietovarantojen laajalle käytölle yhteiskunnassa. Lisäksi tutkimuksella ja paikkatietoinfrastruktuurin tukitehtävillä ylläpidetään paikantamisen perusjärjestelmiä ja edistetään paikkatietojen innovatiivista tuottamista, yhteen toimivuuden kehittymistä ja monipuolista hyödyntämistä niin julkisessa hallinnossa kuin yritystoiminnassa.

Ministeriön kannanotto

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että Maanmittauslaitos on saavuttanut tavoitteet sopimuksen mukaisesti. Tietovarantojen hyödyntämisen osalta tavoite ylitettiin. Huoneistotietojärjestelmän lakisääteisten palveluiden kehittämistä ja käyttöönottoa tulee jatkaa alkuperäisten tavoitteiden mukaisessa laajuudessa siten, että palvelut ovat valmiina

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 30
00023 Valtioneuvosto

Hallituskatu 3 A
Helsinki

29 516 001
35 829 516 001

kirjaamo@mmm.fi

vuoden 2022 loppuun mennessä, jotta järjestelmä vakiinnuttaa asemansa asunto-osakkeiden kaupan, vakuushallinnan ja taloyhtiöiden hallinnon perustietovarantona, jonka varaan toimijat voivat rakentaa palveluita. Tämä luo pohjan myös järjestelmän 2. vaiheen kehittämiseksi, jonka toteutukseen valmistautuminen tulee aloittaa hyvissä ajoin tavalla, joka turvaa kehitystyön yhteiskunnallisten tavoitteiden toteutumisen sekä rahoitukselle asetettujen ehtojen noudattamisen. Uuden valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän kehittämisellä voidaan saada aikaan merkittävää yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Kiinteistörajatiedon laatua on syytä parantaa, jotta rekisterin luotettavuus paranee ja mahdollistetaan uusia palveluja ja digitaalisia toimintamalleja. Myös muuta rekisterien perusparannustyötä tulee jatkaa suunnitelman mukaisesti ja priorisoida yhdessä ministeriön kanssa. Hyvän tietoturvan ja tietosuojaan ylläpito ja toiminnan jatkuvuuden turvaaminen ovat oleellinen perusta toiminnalle. Lisäksi tulee huolehtia siitä, että rekisterien ja paikantamisen taustalla olevat järjestelmät ovat hyvin hallittuja. Laitoksen tulee varautua referenssijärjestelmien uudistamiseen.

b) Toiminnallinen tehokkuus

Maanmittauslaitoksen toiminnan kulut (127,7 milj.) kasvoivat 2,2 miljoonaa euroa edellisestä vuodesta. Toiminnan kokonaistuotot olivat 79,8 miljoonaa euroa ja ne kasvoivat 4,1 miljoonaa euroa. Tuotot kasvoivat muun muassa kiinteistötoimitustuotannossa ja tietopalvelussa. Laitoksen kokonaistuottavuus kasvoi 1,7 %.

Maksullisen toiminnan tavoitteena oli kustannusvastaavuus. Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus oli kokonaisuudessaan 98 %. Toimitustuotannon osalta saavutettiin 100 % kustannusvastaavuus, vaikka epidemiatilanne aiheutti suuria haasteita. Muiden julkisoikeudellisten suoritteiden osalta kustannusvastaavuus jäi 89 % tasolle. Tähän vaikutti muun muassa uuden huoneistotietojärjestelmän ensimmäisen vaiheen käyttöönoton tilanne; rekisterin tietojen kattavuus on vielä pieni ja tulot ovat tämän vuoksi vielä alhaiset. Tämän osalta on tavoitteena saavuttaa kustannusvastaavuus siirtymäajan lopussa. Toinen merkittävä kustannusvastaavuutta heikentävä asia oli kiinteistöjen kirjaamisasioiden häiriötekijät. Verohallinnon varainsiirtoverouudistus on ollut haastava kansalaisten näkökulmasta ja kun lainhuudon myöntämisen yhteydessä MML:n tulee tarkistaa, onko vero maksettu, niin vuonna 2020 vain 50 % lainhuudon hakijoista oli osannut maksaa veron siten, että tieto oli saatavissa lainhuudon käsittelyhetkellä. Tämä aiheuttaa viivettä ja ylimääräistä työtä lainhuudon käsittelyssä. Muiden suoritteiden kustannusvastaavuus oli 109 %.

Yhteisrahoitteisen toiminnan (tutkimustoiminta) omarahoitusosuus oli 43 %. Toiminnan kokonaiskustannukset laskivat selvästi edellisestä vuodesta. Ulkopuolista rahaa saatiin likimain saman verran kuin edellisenä vuotena.

Valtiokonsernin palvelujen kustannustehokkuuteen ja soveltuvuuteen on kiinnitettävä edelleen huomiota. Yhteistyömallien kehittäminen esimerkiksi Valtorin kanssa on edennyt nyt hyvin ja tätä työtä on syytä jatkaa yhteistyössä hallinnonalan virastojen kanssa.

Laitoksen talousarviorahoitusta siirrettiin vuodelle 2021 29,5 miljoonaa euroa. Siirtyvä määräraha pieneni ennakoitua vähemmän, koska vuoden 2020 IV lisätalousarviosta myönnettiin lisämääräraha huoneistotietojärjestelmän kehittämiseen ja Covid-19 -epidemian aiheuttamat toiminnan rajoitukset aiheuttivat menosäästöjä. Siirtynyt määräraha on täysin sidottua ja se on varattu käytettäväksi vuosien 2021 -2025 tulossopimuksen mukaisesti. Siirtyvä määräraha tulee pienenemään myös kuluvana vuotena.

Ministeriön kannanotto

Ministeriön näkemyksen mukaan Maanmittauslaitos täytti pääosin hyvin tehokkuuden ja tuottavuuden vaatimukset varsin haastavissa olosuhteissa. Ministeriö pitää hyvänä, että Maanmittauslaitoksen kokonaistuottavuus kehittyi edelleen hyvin. Laitos on toteuttanut tiukkaa sopeuttamissuunnitelmaa ja sopeuttanut toimintaansa annettuihin kehyksiin ja määrärahaleikkauksiin. Kiinteistöjen kirjaamisasiat tulee saada kustannusvastaavaksi ja tämä vaatii vuoropuhelua myös verohallinnon kanssa. Uuden huoneistotietojärjestelmän ensimmäisen vaiheen tavoitteen mukainen valmistuminen tulee kaikilta osin turvata, jotta järjestelmälle asetetut yhteiskunnalliset tavoitteet voidaan saavuttaa, asiakkaiden

palvelutarpeeseen voidaan vastata toimivin sähköisin palveluin ja asiakaspalvelutuloja alkaa kertyä, jolloin toiminta saadaan kustannusvastaavaksi.

Vuodelle 2021 siirtyi 29,5 miljoonaa euroa sidottua määrärahaa, mikä tarkoittaa sitä, että laitoksen rahoitustilanne on tällä hetkellä kunnossa. MML:lle on kohdennettu pysyviä menoleikkauksia ja siirtyvän erän ennakoidaan jatkavan pienentymistä, minkä vuoksi laitoksen lähivuosien rahoitustilanteen turvaamiseen on kiinnitettävä huomiota. Merkittävä maksullisen toiminnan osuus vaatii noin kahden kuukauden palkkasummaa (14 milj. euroa) vastaavan tulorahoitusriskiin varautumisen, mikä voi aiheuttaa haasteita kehittämishankkeille ja niiden priorisoinnille. Varautumisen tarvetta korostaa osaltaan käynnissä oleva pandemia.

c) Tuotokset ja laadunhallinta

Kiinteistötoimitusten osalta saavutettiin suoritettavat tavoitteet. Tätä voi pitää erinomaisena tuloksena poikkeuksellisissa olosuhteissa. Toiminnassa on hyvä tasapaino. Lohkomisen kesto-aika oli 5,9 kk, mikä jäi hieman tavoitteesta. Tulos oli kuitenkin hyvä, kun ottaa huomioon tunnusluvun laskentatavan muutoksen, joka pitää sisällään nyt myös lainhuudon käsittelyn. Kahdeksan tilusjärjestelyä (uusjakoa) saatiin valmiiksi, mikä oli tavoitteen mukainen tulos. Covid-19 -olosuhteet haittasivat keskeneräisten tilusjärjestelyiden etenemistä.

Kirjaamisasioita ratkaistiin noin 330 000 kpl eli hieman enemmän kuin edellisellä vuotena. Lainhuutojen mediaanikäsitteilyaika piteni ollen 40 pv ja jäi tavoitteesta (20 pv). Syynä tähän oli jo edellä kuvattu varainsiirtovero-ongelma. Kiinnitysten ja panttikirjojen siirron osalta sähköinen asiointi on lisääntynyt ja myös sähköisiä kauppia on tehty enemmän. Huoneistotietojärjestelmän kirjaamistehtävät kasvavat vähitellen rekisterin kattavuuden kasvaessa.

Kiinteistötietojärjestelmän tietojen perusparantamista toteutettiin laaditun suunnitelman mukaisesti. Kiinteistövaihdannan palvelun ja siihen liittyvien toimintamallien jatkokehittäminen on edelleen käynnissä yhdessä avainsidosryhmien kanssa.

Maastotietotuotannon tuotantotavoitteet ylitettiin laajasti. Tulos oli tältä osin erinomainen. Kansallinen ilmakeilauksen- ja laserkeilauksen ohjelma on käynnistynyt hyvin sitä ohjaavan yhteistyökonsortion puitteissa. Lisää kuntia on tullut mukaan uuden kansallisen maastotietokannan ylläpitoon.

Metsähovin tutkimusaseman laitekannan uudistamisen valmistuminen viivästyi edelleen epidemiatilanteesta aiheutuneiden asiantuntijoiden matkustusrajoitusten johdosta. Tavoitteena on, että hanke saadaan valmiiksi vuoden 2021 aikana. Huoneistotietojärjestelmän 1. vaiheen toimintoja valmistui vuonna 2020, mutta kehittäminen on vielä kesken ja asunto-osakeyhtiöiden siirtymäaika jatkettiin vuoden 2023 loppuun asti. Laitos osallistui sovitulla tavalla paikkatietopoliittisen selonteon toimeenpanoon sekä kiinteistöverotuksen uudistamishankkeeseen maapohjan arvomäärityksen osalta.

Paikkatietokeskus saavutti tutkimustoiminnassaan viittauksiin liittyvät tavoitteet erinomaisesti. Paikkatietokeskus on mukana lukuisissa uusissa tutkimushankkeissa muun muassa paikannukseen ja älyliikenteeseen liittyen. Lisäksi paikkatietokeskus on mukana uudessa Suomen Akatemian rahoittamassa UNITE –hankkeessa.

Toiminnan ei-toivottujen vaikutusten (kantelut, valitukset maaoikeuksiin, tehdyt purkuesitykset jne.) määrä on pysynyt lähes ennallaan ja on alhainen ottaen huomioon tehtävien luonne ja asianosaisten lukumäärä, joka on moninkertainen toimitusten lukumäärään nähden.

Maanmittauslaitoksen asiakastyytyvyisyys on hyvällä tasolla.

Ministeriön kannanotto

Ministeriö katsoo, että Maanmittauslaitos saavutti tuotoksille ja laadunhallinnalle asetetut tavoitteet pääosin hyvin. Maastotietotuotannon osalta tulos oli erinomainen. Laitos on kehittänyt jatkuvasti toiminta- ja tuotantoprosesseja ja toiminut aktiivisesti poikkialueellisissa digitalisaatiota edistävissä kehittämishankkeissa. Kirjaamistehtäviin liittyvät haasteet vaativat huomiota.

Tutkimustoiminta on ollut tuloksellista, tieteellisesti korkeatasoista ja yhteiskunnallisesti vaikuttavaa. Tutkimuksen tuottamalle korkeatasoiselle osaamiselle ja tiedolle on kysyntää yrityksissä ja eri hallinnonaloilla muun muassa liikenne- ja luonnonvarasektoreilla. Laitos on onnistunut hyvin merkittävässä rahoitushauissa. Tutkimuksen ja MML:n tuotantotoiminnan kehittämisen synergiaa on syytä edelleen parantaa.

d) Henkisten voimavarojen hallinta

Ministeriön kannanotto

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että Maanmittauslaitos on saavuttanut henkisten voimavarojen hallintaan liittyvät tulostavoitteensa. Epidemiatilanteen vuoksi vuonna 2020 korostuivat terveysturvallisuus ja työhyvinvoinnista huolehtiminen. MML toimii pitkäjänteisesti henkilöstön osaamisen kehittämiseksi. Tietyn sektorin osaajien rekrytointi on haastavaa. Tämä edellyttää yhteistoimintaa oppilaitosten kanssa sekä hyvän työnantajakuvan ylläpitoa.

2. Tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ja kehittämistarpeet

Maanmittauslaitoksen vuoden 2020 tilinpäätös on asianmukaisesti laadittu ja sisältää valtion talousarviosta annetun asetuksen mukaiset tiedot. Tilinpäätöksen perusteella on mahdollista seurata ja arvioida laitoksen toimintaa ja sen kehitystä. Tilinpäätösraportin teksti ja siihen sisältyvä Netra -asteikolla tehty toteutumien arviointi ovat selkeitä ja helposti analysoitavia.

Maanmittauslaitoksen toiminnan mittareiden tavoitetasot tulee asettaa riittävän vaativina. Ministeriö ja Maanmittauslaitos kehittävät yhteistyössä laitoksen mittaristoa jatkuvasti. Isojen kehittämishankkeiden etenemisen raportointia tilinpäätöksen yhteydessä voisi vielä kehittää.

3. Ministeriön esitys viraston / laitoksen toimenpiteiksi tuloksellisuuden parantamiseksi

MML:n tulee osallistua oman toimialan ja omien tehtävien osalta kansallisten yhteisten tietovarantojen kehittämiseen ja kuvaamiseen yhteistyössä ministeriön kanssa. Kun kehittäminen kohdistuu vakuusjärjestelmän ja omistuksen todentamisen perustana oleviin toimintoihin, on kriittistä huolehtia oikeusturvasta sekä tietoturvasta ja -suojasta. Kiinteistöjärjestelmän strategista kehittämistä on syytä tarkastella jatkuvasti MMM:n ja MML:n yhteistyönä. Kiinteistötietojärjestelmän tietojen perusparantamisen suuntaamista tarkastellaan vuosittain yhdessä ministeriön kanssa, jotta tietojen laadun parantaminen tukee kehitysprosesseja. Huoneistotietojärjestelmän ensimmäiseen vaiheeseen sisältyvien toimintojen ja palveluiden valmiiksi saattaminen vuoden 2022 loppuun mennessä on ensiarvoisen tärkeää yhteiskunnallisen vaikuttavuuden, lakisäätöjen tehtävien asianmukaisen hoitamisen ja suunnitellun tulorahoituksen toteutumisen sekä huoneistotietojärjestelmän toisen vaiheen kehittämisen näkökulmasta.

Paikkatietotutkimuksen ja paikkatietoinfrastruktuurin kehittämissyhteistyön sekä asiantuntijatuen kautta voidaan saada aikaan lisää vaikuttavuutta niin julkishallinnossa, yrityssectorilla kuin kansalaistenkin arjessa. Uusien toimintamallien ja innovaatioiden syntyminen edistäminen on tärkeää. Uuden valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän, uuden sukupolven maastotietojärjestelmän ja paikannusdatan avulla voidaan lisätä paikkatiedon hyödyntämiseen liittyvää laaja-alaista yhteiskunnallista vaikuttavuutta sekä tehostaa poikkihallinnollisia prosesseja. Uusien perustietovarantojen kehittämisessä korostuu sujuvien yhteistyömallien kehittäminen sidosryhmien, erityisesti kuntien, kanssa. Näillä toimilla edistetään myös julkisen hallinnon tiedonhallinnan tavoitteiden toteutumista. Määräajat INSPIRE-direktiivin velvoitteiden toteutumiselle täyttyivät vuoden 2020 lopussa. Kaikki tiedontuottajat eivät näitä määräaikoja saavuttaneet. Tämä korostaa laadukkaiden INSPIRE-tukipalveluiden tärkeyttä.

Tutkimustoiminnan suuntaamisessa ja tieteellisen osaamisen kehittämisessä on huomioitava vahvasti yhteiskunnallisen vaikuttavuuden näkökulma kuitenkin siten, että toiminta pysyy oman toimialan puitteissa. Tutkimuksen tulee olla kansainvälisesti korkeatasoista, mutta tuottaa samalla ratkaisuja yhteiskunnallisiin haasteisiin, luoda edellytyksiä elinkeinojen kehittymiselle sekä tarjota tietopohjaa päätöksenteon ja politiikan valmistelulle. Tutkimuksen ja MML:n toiminnan kehittämisen synergiaa pitää edelleen parantaa.

Julkinen hallinto nähdään yhä enemmän mahdollistajana eli mitä perustason palveluja on tarkoituksenmukaista itse tuottaa ja miten voidaan edistää uusien yhteistyöverkostojen syntymistä ja taloudellisen lisäarvon kasvua yhteiskunnassa ja yritystoiminnassa. Poikkihallinnolliset kehittämis- ja yhteistyöhankkeet korostavat tarvetta prosessien ja järjestelmien laaja-alaiselle kehittämis-yhteistyölle sekä selkeälle työnjaolle julkisen hallinnon sisällä ja toisaalta julkisen hallinnon ja yrityssektorin kesken. On syytä huomata, että vähenevien resurssien aikana on todennäköistä, että uusia tehtäviä ja rooleja on tarjolla, mutta riskit niiden menestykselliseen hoitamiseen ovat merkittävät. Yhteistyössä ministeriön kanssa on tarpeen mukaan syytä tarkentaa laitoksen rooli erilaisissa digitaalisissa palveluketjuissa ja ekosysteemeissä. Lähivuosina korostuu tarve keskittyä laitoksen tehtäväksi säädettyjen palveluiden kehittämiseen ja ylläpitoon. Ministeriö edellyttää, että laitos osallistuu yhteiseen digitalisaation ja tiedonhallinnan kehittämiseen ja strategiatyöhön uuden tiedonhallintalain vaatimukset huomioiden.

MML:n lähivuosien rahoitustilannetta tulee seurata tarkasti. Laitoksen siirtyvä erä pienenee lähivuosina ja taloudellinen liikkumavara kapenee. On todennäköistä, että laitoksen toiminnan ja erityisesti kehittämisen painopisteitä joudutaan priorisoimaan lähivuosina. Tätä priorisointia tulee tehdä yhdessä ministeriön kanssa osana tulohajusta ja digikehittämisen yhteistyötä. Kehityshankkeiden valmisteluun on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota muun muassa rahoitusmallien muutoksista ja vaatimuksista johtuen.

Ministeriö edellyttää, että Maanmittauslaitos pitää ohjaavan tahon tietoisena kaikista oleellisista kansallisista ja kansainvälisistä yhteistyöhankkeista ja kehittämishankkeista, joissa laitos on mukana.

Valtiontalouden tarkastusvirastolla ei ollut huomautettavaa tilintarkastuskertomuksessaan MML:n tilintarkastuksen osalta. Ministeriö pyytää kuitenkin Maanmittauslaitosta kiinnittämään huomiota niihin kehittämiskohteisiin, jotka VTV tuo esille tilintarkastajan vuosiyhteenvedossa.

4. Ministeriön omat toimenpiteet viraston / laitoksen tuloksellisuuden parantamiseksi

Ministeriö huolehtii siitä, että Maanmittauslaitoksella on sovittua toimintaa varten riittävät voimavarat ja samalla seuraa erilaisten rahoitusinstrumenttien hyödyntämismahdollisuuksia. Ministeriö kehittää ja ylläpitää toimialan lainsäädäntöä, ja johtaa ja seuraa vastuullaan olevia hankkeita ja vastaa niiden toteuttamisesta yhteistyössä viraston kanssa. Ministeriö valmistautuu antamaan selvityksen huoneistotietojärjestelmän käyttöönotosta ja siirtymäjärjestelyiden toimivuudesta eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle vuoden 2022 loppuun mennessä. Tulohajauksen prosessia, sisältöä ja tavoiteasetantaa kehitetään jatkuvasti samoin kuin toiminnan ja talouden yhteistä tilannekuvaa. Digitalisoituvien toimintojen strategista ohjausta kehitetään osana ohjauskokonaisuutta ja tarpeen vaatiessa priorisoidaan toiminnan painopisteitä. Ministeriö edistää lisäksi omalta osaltaan digitalisaatiokehityksen kannalta tärkeitä tietovarantojen ja palveluiden yhteen toimivuutta sekä huolehtii tiedonhallintalain mukaisen tiedonhallintakartan ylläpidosta ja arkkitehtuuriyhteistyön jatkumisesta.

Kansliapäällikkö

Jaana Husu-Kallio

Ylijohtaja

Pentti Lähteenoja

Tiedoksi

Valtiovarainministeriö
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiokonttori
MMM/HAKE ohjaus- ja talousyksikkö

